

Juli Zeh
ÚJÉV

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

Juli Zeh
ÚJÉV

Fordította
Nádori Lídia

**Az Európai Unió
társfinanszírozásával**

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

A mű fordítását a Goethe Intézet támogatta.

Juli Zeh: *Neujahr*

© 2018 by Luchterhand Literaturverlag,
a division of Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH,
München, Germany.

Hungarian translation © Nádori Lidia, 2025

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2025

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 326 7

ISSN 2064-2989

*Davidnak, aki tudja,
miről van szó*

Fáj a lába. Lent, ahol olyan izmok vannak, amelyeket ritkán vesz igénybe az ember, és amelyeknek elfelejtette a nevét. Valahányszor a pedálra tapos, a lábujjai belefúródnak a futócipő bélésébe. Kocogáshoz való cipő, nem bringázáshoz. Az olcsó biciklisnadrág nem véd kellően a dörzsölődéstől, nincs nála víz, és túl nehéz a kerékpár.

Cserébe majdnem tökéletes a levegő hőmérséklete. Fehéren ragyog a nap az égen, de nem éget. Henning arra gondol, hogy ha szélárnyékban ülne egy nyugágyon, melege lenne. Tengerparti futáshoz dzsekit venne föl.

A kerékpározás szintiszta ellazulás, kerékpározás közben kipiheni magát, a bringán ülve igazán egyedül lehet. A munka és a család közötti keskeny mezsgyén. A gyerekek két- és négyévesek.

A szél tesz róla, hogy ne izzadjon. Erős ma a szél, szinte heves. Theresa már reggeli közben panaszkodni kezdett, szeret panaszkodni az időjárásra, és nem gondolja igazán komolyan, Henninget mégis idegesíti. Túl meleg, túl hideg, túl nedves, túl száraz. Ma túl szeles. Nem lehet kimenni a gyerekekkel. Egész nap a házban kell maradni,

nem ezért utazik el délre az ember. Henning volt az, aki ragaszkodott ehhez az üdüléshez. Otthon is karácsonyozhattak volna, olcsón és kényelmesen, a tágas göttingeni lakásukban. Elmehettek volna a barátaikhoz, esetleg bérelhetek volna valamit a szabadidőparkban. És akkor Henning ezzel jön, hogy Lanzarotéra akar menni. Estén át böngészett az interneten, fehér tajtékkal szegélyezett fekete tengerpartok fotóit nézegette, pálmákat és vulkánokat, a táj úgy nézett ki ezeken a képeken, mint egy cseppkőbarlang belseje. Átlaghőmérsékletek táblázatait nézegette, a találatait pedig átküldte Theresának. A legtöbb fotó, amire rákattintott, fehérre festett, bérelhető villákat ábrázolt. Egyiket a másik után, estéről estére. Éjszakába nyúlóan. Elhatározta, hogy abbahagyja és lefekszik, de azért csak megnyitotta a következő hirdetést. Nézte a fotókat, mohón, megszállottan, mintha egy bizonyos házat keresne.

És most itt állnak ezek a villák, távolabb az úttól, elszórtan a campón. Innen nézve úgy festenek, mintha fehér zuzmók tapadnának a sötét talajhoz. Valamivel közelebb érve különböző nagyságú kockák véletlenszerű sorozata. Csak akkor látja az ember, micsodák valójában, ha egészen lassan elhalad mellettük: impozáns haciendák, nagy részük a hegyoldalra épült, a telkeket lépcsőzetesen alakították ki, fehér kőfalak veszik körül őket, és kovácsoltvas kapukon lehet bejutni. A főépületek előtt művészien elvadított kertek, magas pálmák, bizarr kaktuszok, buja murvafürtök. A kocsibejárókon többnyire bérelt autók. Különféle teraszok, különféle tájolással. Körpanoráma,

kilátás, horizont. Vulkanikus hegyek, ég, tenger. Ahogy elhalad mellette, Henning végigtapogatja a szemével ezeket a villákat. Érezni véli, milyen lehet egy ilyenben lakni. Boldogság, diadal, nagyszerűség.

Végül Theresa megkérdezése nélkül kibérelt egy apartmant magának és a családnak, két hét napsütés karácsony és szilveszter idején. Nem villa, hanem olyasmi, amit ki is tudnak fizetni. Egy szelet ház, a többi szelet ugyanúgy néz ki, mint az övök, mindegyikhez tartozik egy szélvédett terasz és egy parányi kert. Csinos, de tényleg kicsi. A közös úszómedence türkiz színű és gondozott. Úszáshoz többnyire túl hideg a vize.

Németországban havas eső, egy fok, mondta ma reggel Theresának, válaszképpen a nyafogására.

Első hó egy, első hó egy, skandálja magában a pedáltaposás ütemére. Szembefúj az erős szél. Emelkedik az út, Henning lassan halad. Rosszul választott a biciklikölcsönzőben, a kerék túl széles, a váz nehéz. Viszont így van ideje rendesen megnézni a házakat. Tudja, milyenek belülről, fejében eltárolta a fotókat az internetről. Kőpadlók és nyitott kandallók. Terméskő fal a fürdőszobában. A dupla ágyakon szűnyoghálós baldachin. Zárt belső udvar, a közepén pálmával. Elöl a tengerre látni, hátul a hegyekre. Négy hálószoza, három fürdő. Mosolygó feleség világos vászonnadrágban és bő, lobogó blúzban. Boldog gyerekek, akik békésen játszadoznak, elfoglalják magukat. A férfi erős, felelősségének teljes tudatában és szeretettel viseltetik a családja iránt, ezzel együtt független, érett személyiség. Ez a férfi napozóágyban fekszik, és

az aznapi első koktéltját issza, kora délután. Vastag falak, kicsiny ablakok.

Egy ilyen létesítmény 1800 euróba került volna egy hétre. Az apartman a sorházban 60 euró per nap. A hálószobában 1,40 széles ágy, Henning szűknek érzi. Egy másik szobában gyerekágy, babaágy meg egy teljesen felszerelt pelenkázóasztal, nedves törülközővel, babaolajjal és némi tartalék pelenkával. A nappali polcain thrillerek, a korábbi vendégek hagyták ott őket, többségük angol nyelvű, néhány német van köztük. A konyha nyitott, az üveg tolóajtón túl van egy étkezőasztal. A kertben grillezősarok és téglából épített ülőpadok, ott boroznak esténként, miután lefektették a gyerekeket. Az egyik oldalon fiatalok a szomszédjaik, egész nap úton vannak, csak aludni járnak haza. A másik oldalon hatvanas brit házaspár, akik ugyanolyan halkán beszélgetnek, mint Henning és Theresa, és eddig még nem panaszkodtak a gyerekek miatt.

Tényleg szerencsénk van. Remekül eltaláltuk. Bibbi az első éjszakától kezdve jól alszik, tulajdonképpen jobban, mint otthon, ahogy Theresa és Henning újra meg újra megállapítják. Biztosítják egymást arról is, hogy a ház elragadó, és tényleg az. Az időjárás szuper, leszámítva a szelet, de az is csak mára erősödött fel ennyire. Párszor már voltak a parton. Theresa most már jó ötletnek tartja, hogy ideutaztak. Eleinte ellenezte. Henning úgy tett, mintha megakarná lepni azzal, hogy titokban le is foglalta a szállást, pedig csak az ellenállását akarta kicselezni. De Theresa nem tett neki ezért szemrehányást, nem is vallana rá. Inkább passzívan érezteti vele, hogy elbaltázta. Miért éppen

a Kanári-szigetek? Stresszes, túlrazott, agyonhájpolt. Ritkán fordul elő, hogy Theresa megváltoztatja a véleményét. De most örül, hogy itt van, csak a szelet nem bírja.

Az autóbérlés 135 euró egy hétre, a bicikli 28 egy napra. Az első bevásárlásnál az Eurosparban több mint 300 eurót költöttek. Ha étteremben esznek, a két gyerek és a két felnőtt étkezése fejenként egy itallal 30–50 euró. A repülőjegy olcsó volt, bár Henning szerint felháborító, hogy a gyerekek után majdnem teljes árat kérnek. Maga sem tudja, miért nézi meg ennyire, hogy mi mibe kerül. Igazán nem kell a fogukhoz verniük a garast. Henning fejében mégis folyamatosan pörög egy számológép, amit Theresa biztosan nevetségesnek tartana, ha tudna róla. Nem tehet róla. Önkéntelenül rögzíti magában mindennek az értékét, pontosabban az árát. Talán a pénz az utolsó rendszer, ami nem esett szét ebben a világban.

Első hó egy, első hó egy.

Rajta kívül alig van kerékpáros az úton. Pontosabban még egyet sem látott. Talán a szél tartja őket otthon. Vagy a mámorukat alusszák ki éppen. Nincs gyerekük. Vagy van, de jobban csinálják, mint ő.

A kerékpárüzletben megkérdezték, mit tervez. Azt felelte, csak tekerne kicsit erre-arra. Az eladó egy karcsú mountain bike-ot ajánlott neki, közepes szélességű keréssel, légrugóval. Ezzel a homokos utakon is tud repeszteni, mondta a férfi.

Otthon már nem szokott edzeni, egyszerűen nincs rá érkezése. Régebben minden hétvégén biciklizett, előfordult, hogy 100 kilométert tett meg egy nap alatt. Lanzarote,

a bringások szigete. Ezt írják róla az interneten. Jó utak, meredek lejtők. A profik is itt edzenek. Henning arra gondolt, tesz majd néhány túrát az üdülés alatt, nem túl hosszúakat, csak könnyedén. Aztán az lett belőle, hogy több mint egy hete itt vannak, és még fel sem ült a kerékpárra. Mostanáig.

Spontán ötlet volt. Reggeli után kiment a házból, és a szemben lévő Atalaya-vulkánra nézett, amely sötétben és hallgatagon figyelte az óceánt. Egyből tudta, hogy fel kell mennie rá. 500 méter magasan fekszik a Femés nevű hegyi falu. Az odavezető út széles, egyenletesen emelkedő szerpentin, a tetején meredek emelkedővel és éles kanyarokkal. Nem tűnt hosszú útnak. Henning bekiabált a házba: „Szasztok, elmegyek kicsit bringázni, hamarosan jövök”, és a választ meg sem várva becsukta maga mögött az ajtót.

Első hó egy, első hó egy. Az a jó a bringázásban, hogy csak taposni kell a pedált. Ennyi. Jól megy. Lassan, de jól. A sajgó combjától eltekintve Henning csúcsformában érzi magát.

Alig hihető, hogy még csak egy hete vannak a szigeten. Olyan, mintha már régen elmúlt volna karácsony. Tulajdonképpen jó volt a szenteste. Habár a „jó” négy éve annyit jelent, hogy a gyerekeknek jó. Theresa ragaszkodott hozzá, hogy szerezzenek fenyőfát. Alighogy megérkeztek a szigetre, órákig járta a környéket a bérelt autóval, hogy ezen a szigeten, ahol nincs néven nevezhető vegetáció, kerítsen egy fenyőt. Eközben Henning Jonasszal és Bibbivel a házban maradt, és megállapította, hogy kisgyerekekkel

üdülni nagyon fárasztó, ha nincs náluk a legókészlet, a játék vasút és a plüssállatgyűjtemény.

Henning képzeletében léteznek olyan gyerekek, akiket tökéletesen kielégít egy akkorka kert, amekkora ehhez a házhoz tartozik. Ezek a képzeletbeli gyerekek órákig játszanak a fekete kavicsal, ami fű helyett borítja a talajt. Bibbi és Jonas nem ilyen gyerekek. Henningben olykor felmerül, hogy talán rosszul csinálnak valamit. Jonas kedvenc kérdése így hangzik: „És most mit fogunk csinálni?”, de már Bibbi is kezdi, hogy „unatkozom”, a bátyjától tanulta.

Theresa szerint még kicsik ahhoz, hogy egyedül elfoglalják magukat. Az ismeretségi körükben a többi, velük egykorú gyereket is folyton szórakoztatni kell. Henning azonban apa akar lenni, nem pedig entertainer vagy játszópajtás. Meggyőződése, hogy itt valami nincs rendben. Amikor kicsi volt, eszébe se jutott volna neki vagy a húgának, hogy megkérdezzék az anyjukat, akar-e játszani velük. Nehezen felfogható, hogy mi változott azóta.

Végül Theresa is kénytelen volt belátni, hogy nem kapható fenyő a szigeten, pontosabban csak néhány előrendelt darab, amelyeket német kertészetek szállítottak hajón, az ott élő németeknek. Végül egy előre feldíszített műfenyővel tért haza, a csomagtartóba rejtette, hogy azt mond hassák a gyerekeknek, a Jézuska hozta. Amióta Bibbi és Jonas a világon vannak, Theresa minden évben eljátssza ezt a műsort. Titkolózás, Jézuska, ajándékok. Képes lenne a Himaláján is felhajtani egy karácsonyfát, és eldugni a gyerekek elé. Henninget gyakran idegesíti

Theresa konoksága, miközben a lelke mélyén csak irigykedik rá. Először is azért, mert a felesége mindig kiharcolja, amit akar. Másodszor pedig azért, mert Theresáéknál is a Jézuska hozta a karácsonyfát. Theresa egyik legszebb gyerekkori emléke, hogy belépnek a nappaliba, és ott áll a fa, gyertyákkal és színes gömbökkel feldíszítve.

Henningnek és Lunának többnyire nem jutott fa, vagy ha mégis, anyjuk bepréselte a csomagtartóba a legkisebb, legnyomorékból fát valamelyik kapkodva végzett bevásárlása alkalmával. Amiből soha nem volt neki elég: idő és pénz. Az apa akkor hagyta el a családot, amikor Henning körülbelül annyi idős volt, mint most Jonas, négy- vagy ötéves. Ha a gyerekkorára gondol, anyát látja, Lunát és magát. Wernert, az apját nem látja. Nincsenek emlékei arról az időszakról, ami az előtt volt, hogy Werner, anyja szavaival élve, „új életet kezdett”.

Jelenlegi tudása alapján nem szokatlan, hogy egy ember emlékei csak öt- vagy hatéves korával kezdődnek. A kiadóban szerkesztett egyszer egy könyvet, amely az emberi emlékezetről szólt. Abban az állt, hogy a korai emlékek valójában többnyire fotókon és elbeszéléseken alapulnak. Még gerjeszteni is lehet ilyen emlékeket úgy, hogy felnőtt embereknek manipulált képeket mutatnak a gyerekkorukból. Utána olyan dolgokra is emlékeznek, amelyek meg sem történtek.

Henninget nyomasztja ez a tudat. Neki jobb, hogy egyáltalán nem emlékszik. Valóban van néhány fotó a négytagú családról: szép anyuka, szőke Henning, sötét bajszos, nevető Werner és közöttük a kis Luna, óriási

foghíjjal, amitől elragadóan pimasz az arcocskája. Csak-hogy Henning nem ismeri fel a bajszos Wernerben az apját, és nem is emlékszik arra, hogy Luna ilyen kicsi korában elveszítette a két felső szemfogát, noha újra meg újra elmesélték neki, hogyan esett el a háromkerekűvel.

Anya karácsonyfájának, Theresáéval ellentétben, soha semmi köze nem volt a Jézuskához. A fát úgy hívták: „Hogy végre nyugtom legyen tőletek.” Henning és Luna szerették ezeket a fákat, annak ellenére, hogy csenevésznek voltak, vagy talán éppen azért. De most nem akar erre gondolni; ha rajta múlna, egyetlen karácsonyfát sem látna egész hátralevő életében.

A sorházban töltött szentestén végül hálás volt Theresának a makacsságáért. A gyerekek csillogó szemmel álltak az olcsó kis műanyag fa előtt, bámulták a mesterséges fényfüzért, bökdösték a színes gömböket és egyéb díszeket. Jonasnak a kalózkendős hóemberek tetszettek a legjobban, Bibbinek a sapkás kismadarak. Henning ott állt mellettük, és azon tűnődött, vajon legalább Jonas emlékezni fog-e erre a pillanatra. Vajon megmarad-e az emlékezetében ez vagy az a részlet erről a téli üdülésről.

Ráncos a hegyek bőre, a ráncokban árnyékok laknak. Mintha az éjszaka ott várakozna a minden esti bevetésre. Hat körül a sötétség majd előkúszik a mélyedésekből, és meglepően rövid idő alatt betakarja a szigetet. Napközben rendkívül tiszta a levegő, élesen kirajzolódnak a hegyek körvonalai, a színek szinte természetellenesen intenzívek. Henning saját magát is valószínűtlennek érzi ezen a zuzmókkal borított holdbéli tájon, nem illik ide sem ő,

sem a kerékpárja. Olvasta az útikönyvben, hogy az utolsó vulkánkitörések mindössze 300 évvel ezelőtt voltak. A Timanfaya a sziget egyharmadát lávával árasztotta el. Kiirtotta a teljes vegetációt és az állatvilágot, hatalmas, egybefüggő területeket borított el hamuval és salakkal. Mérges gőzök, sós vizű gejzírek, kőgörgetegek. Ami maradt: földtörténeti újrakezdés, mint egy világháború után. Ásványi őssállapot, arctalanság, történettelenség, némaság.

Az útikönyv szerint van, aki gyűlöli Lanzarotét, mások rajonganak érte. Henning még nem tudja, melyik csoportba tartozik.

Ezekben a pillanatokban van először egyedül a szigettel. Mostanáig gyerekbarát programokkal teltek a napok, játszótér, strand, kalózmúzeum, tevégeles. Fagylalt, gokartozás, állatkert, még egy fagylalt. Ki bírna ki egy teljes napot két gyerekkel bezárva? A gyerekkel töltött szabadság alatt az élet a szokásosnál is fárasztóbb. Az embernek nincs egy perc nyugta, minden erejét arra fordítja, hogy erődöt építsen a káosz, az unalom és a rosszkedv ellen. Elolvassa a „Család” fejezetet az útikönyvben, megkeresi a megfelelő virslimárkát a szupermarket polcain és a megfelelő programot a tévében. Megtanulja úgy összecsukni a gyerek-kocsit, hogy beférjen a bérelt autó egy számmal kisebb csomagtartójába, elkeseredett harcot vív a gyerekülés szíjaival, sokat beszél a spanyolok gyerekbarát attitűdjéről, arról, hogy az összes éttermük fel van szerelve IKEA-s etetőszékkel, és hogy a játszótérek feltűnően sok az apuka. Már mindketten tudják, hogy a munka nem a szabadidő ellensége, hanem védekezési stratégia az otthoni állandó

rendelkezésre állással szemben. Majd a munkahelyen kipihenik a szabadságot.

„Ez csak egy fázis”, hangzik Theresa egyik kedvenc mondata. Henning néha úgy hallja: „Ez csak egy frázis.” Elég baj, hogy mindkettő igaz.

Annak érdekében, hogy a szilvesztereste is gyerekbarát legyen, befizettek a Las Olas hotel éttermében egy last minute menüre, mégpedig a korai turnusra, kezdés 18 órakor, négy fogás. 20:30-kor véget ér a vacsora, mert 21 órakor már érkezik a következő turnus. Megalázó volt, de legalább optimális módon igazodott a gyerekek napirendjéhez, amely ily módon alig két órával tolódott el.

A Las Olas étterme akkora volt, hogy nem lehetett ellátni egyik végéből a másikba. Nyolcszemélyes asztalok álltak szorosan egymás mellett. Tömegétkeztetés-szag terjengett. Henningék ünnepibb környezetre számítottak. A menü fejenként 100 euróba került, de a gyerekeknek legalább ingyen volt.

Theresa azonnal nekilátott, hogy kihozza belőle a legjobbat. A „hozzuk ki belőle a legjobbat” egy beépített program nála, azonnal működésbe lép, amint valami nem optimálisan zajlik. Úgy döntött, hogy sétát tesz a gyerekekkel a hotel előcsarnokában, megcsodálják a Swarovski kristályokkal feldíszített karácsonyfát, miközben Henning megkeresi a lefoglalt helyeket, és előkészít mindent. Etetőszéket kerít, kiteszi az asztalra a nedves törülőkendőt, az üveg poharakat lecseréli a magukkal hozott műanyag poharakra.

Ahogy belépett a terembe, Henning úgy érezte magát, mintha tengerjáró hajón lenne, holott soha életében

nem járt tengerjáró hajón. A legtöbb asztalnál már ott ültek a vendégek, és várakozóan nézték az újonnan érkezőket, vagy az étlapot tanulmányozták, holott valószínűleg kívülről tudták a menüt. Henningnek kellemetlen volt idegenekkel ülni egy asztalnál. Mások jelenlétében a gyerekek féken tartása kétségbeesett kötelességgé meredek. Henning hosszan kereste a 27-es számot, és végül meg is találta az asztalt, egy szökőkút mellett, amelynek alján díszpontyok úszkáltak. Úgy saccolta, hogy ez legalább 15 percre leköti majd a gyerekek figyelmét. Elbátortalanította viszont az összeállítás a különböző tányérok, evőeszközök, poharakból és gondosan hajtogatott szalvétából, mert ezeket mind a gyerekektől biztonságos távolságra kellett helyeznie. Cserébe megörvendeztették azzal, hogy már odakészítettek nekik egy etetőszéket.

Az asztal túloldalán felállt egy idősebb házaspár, a kezüket nyújtották, boldog karácsonyt kívántak németül, és megmondták a nevüket, de Henning nem értette. Azt mondta, mindjárt jön a felesége a gyerekekkel, mire a házaspár minden ironikus él nélkül rávágta: „Csodás!”

Henning úgy döntött, hogy elengedi magát. Minden oka megvolt rá. A lehetőségekhez képest jól ment minden, szinte tökéletes volt. Már a reptéren érezte a fényből, levegőből és könnyűségből összeálló, különleges atmoszférát. A spanyolok barátságosak voltak, még gyerekekkel is mindenütt szívesen látott vendégnek érezhették magukat. Senki nem éreztette velük, hogy rosszul csinálnak valamit. Mintha ők még nem találták volna fel a stresszt.

Csakhogy az elmúlt éjjel megint előbújt AZ. Ott, a Las Olas éttermében még nem tudta. Mire odaült a 27-es számú asztalhoz, hogy megvárja Theresát és a gyerekeket, egy egész hét telt el anélkül, hogy AZ megjelent volna. Egy hét normális élet, normális alvás, normális problémák, normális örömek. A leghosszabb zavartalan időszak az elmúlt két évben. Henning már megtiltotta magának, hogy rágondoljon, a puszta gondolat is előcsalhatja a barlangjából AZT. Persze ennek ellenére végig gondolt rá. Legnagyobb csodálkozására AZ mégsem jött elő, visszahúzódott a vackára, lapult, aludt, vagy bármit csinált, de nem kínoztta őt. Máskor Henning azt is megtiltotta magának, hogy örüljön a távollétének, mert ha kicsírázott benne a remény, AZ annál keményebben ütött vissza. De itt, a Las Olas zsúfolt, túlfűtött éttermében megengedte magának a boldogság néhány óvatos pillanatát. Miért is ne tenné? Jól érzi magát. Normális ember, más emberek társaságában. Nem őrült meg.

A német házaspár Würselenből érkezett, Martin Schulz szülővárosából, rögtön el is mesélték, hogy az SPD aktuális elnökét még könyvelő korából ismerik. Henning bólogatott, egyetértő hangokat hallatott, és közben a fejét forgatta. Theresa és a gyerekek mostanra már biztosan végeztek a karácsonyfa megtekintésével. Végül észre is vette őket, jó messzire, látta, hogy Theresa nevet, egy asztal mellett állt, ahol már nyolcan ültek, köztük két, Bibbivel és Jonasszal egykorú gyerek. A négy gyerek összedugta a fejét, nyilván valami játékot tanulmányoztak közösen. Talán Bibbi megmutatta a visító tengerimalacát, amit karácsony-